
Międzynarodowa Konferencja Komisji "Ogólnosłowiańskiego Atlasu Lingwistycznego".

Biuletyn Polonistyczny 13/38, 17-22

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

- Dr Feliksa Lichodziejewska - Broniewski a literatura rosyjska
/IBL, Warszawa/ w dwudziestoleciu międzywojennym
- Dr Florian Nieuważny - Recepcja Majakowskiego w okresie
/Uniwersytet Warszawski/ 20-lecia międzywojennego
- Dr Władysław Piotrowski - Imażynizm rosyjski i jego recep-
/Uniwersytet Jagielloński/ cja w Polsce
- Marian Piłachecki - Retoryka rewolucji. Techniki li-
/Uniwersytet Warszawski/ terackiej perswazji w prozie pol-
skiej poświęconej wydarzeniom 1905-
1907 r.
- Dr Marian Kawiński - Poeta i rewolucja: "Pieśń o głod-
/IBL, Warszawa/ dzie" Jasińskiego wobec "Obłoku
w spodniach" Majakowskiego

Obszerne sprawozdanie z sesji ukaże się w "Pamiętniku Li-
terackim".

Mgr Zbigniew Jarosiński

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA
KOMISJI „OGÓLNOŚLAWIAŃSKIEGO ATLASU LINGWISTYCZNEGO”

(Jadwisin, 18-31 V 1970 r.)

W drugiej połowie maja 1970 r. odbyła się w Domu Pracy Twórczej FZITB w Jadwisinie pod Warszawą kolejna Międzynarodowa Konferencja Komisji "Ogólnosłowiańskiego Atlasu Lingwistycznego" pod kierownictwem prof. prof. W. Doroszewskiego i R. I. Awanesowa, zorganizowana przez Zakład Językoznawstwa IBL PAN w Warszawie. Komisja "Ogólnosłowiańskiego Atlasu Lingwistycznego", jako jedna spośród szesnastu działających przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów, ma już bogatą tradycję i duże osiągnięcia. Została ona powołana na IV Międzynarodowym Kongresie Sławistów w Moskwie /1958 r./ i od tej pory pracuje intensywnie w prawie nie zmienionym składzie.

W obecnej Konferencji wzięły udział - obok naukowców z Polski - delegacje z następujących krajów: Bułgaria - dr I. Koczev; Czechosłowacja - prof. J. Bělič, prof. E. Pauliny, doc. A. Vašek, dr A. Habovštiak, dr S. Utěšený, dr R. Brabcová; Jugosławia - prof. J. Vuković, prof. B. Vidoeski, prof. D. Brozović, dr A. Šo-

jat; NRD - dr F.Michałk, dr R.Löttsch; Rumunia - doc.E.Vrabie; Węgry - prof. P.Király; Włochy - prof. B.Meriggi; ZSRR - prof. R.I.Awanesow, prof. N.W.Biryłło, dr W.Konnowa, dr J.Zakrzewska.

Głównym celem Konferencji w Jadwisinie, poza sprawami sprawozdawczo-planującymi i niektórymi kwestiami o charakterze organizacyjnym, było omówienie zagadnienia kartografii lingwistycznej w "Atlasie Ogólnosłowiańskim". Problemu tego dotyczyła zarówno część ogólna - merytoryczna, jak też część robocza Konferencji.

W części pierwszej, podczas dwudniowych obrad plenarnych, przedstawione zostały następujące referaty:

prof. W.Doroszewski	- O głoskach, dźwiękach mowy, literach i słowach /wyrazach/
prof. J.Bělič	- Zastosowanie maszyn cyfrowych do kartografii
doc. W.Pomianowska	- Zagadnienia teoretyczne w kartografii lingwistycznej
dr R.Löttsch	- Elementy niesłowiańskie w gwarach słowiańskich /na przykładzie języka łużyckiego/
dr J.Sułkowska	- Omówienie wyników weryfikacji polskich materiałów terenowych i badań uzupełniających
dr N.Perczyńska	
dr A.Basarowa	- Zastosowanie statystyki w kartografii lingwistycznej
dr H.Zduńska	

Oprócz wymienionych referatów - na posiedzeniach plenarnych złożone zostały przez przedstawicieli poszczególnych ośrodków sprawozdania dotyczące aktualnego stanu, jak też dalszych planów badań terenowych oraz ustalony szczegółowy rozkład zajęć uczestników Konferencji.

Obrady plenarne zakończyło obejrzenie wystawy zorganizowanej przez pracowników Zakładu Językoznawstwa IBL PAN, obrazującej dotychczasowe osiągnięcia kartograficzne w krajach słowiańskich i niesłowiańskich.

Druga część Konferencji, mająca charakter roboczy, koncentrowała się na praktycznej realizacji metodologicznych założeń przedstawionych w części pierwszej. Praca przebiegała w dwu roboczych sekcjach:

- I. Sekcja leksykalno-słotwórczo-semantyczna pod kierownictwem prof. dra W.Doroszewskiego i doc.dr W.Pomianowskiej; sekretarz sekcji - dr B.Falińska
- II. Sekcja fonetyczno-prozodyczno-morfologiczno-składniowa pod kierunkiem prof. R.I.Awanosowa; sekretarz sekcji - dr A. Basara.

W czasie pracy obydwu wymienionych wyżej sekcji zostały skonfrontowane metody kartograficzne stosowane przez różne ośrodki w krajach słowiańskich. Łącznie w obu działających podczas Konferencji sekcjach przedstawiono i przedyskutowano mapy dotyczące dwudziestu zagadnień z różnych dziedzin języka. Te same zagadnienia opracowywane były przez różne ośrodki według odmiennych, stosowanych przez nie metod. Po skonfrontowaniu różnych wersji map /indywidualne ujęcia tych samych problemów/ i wyczerpującej dyskusji - opracowano propozycje siedemnastu próbnych map, które zostały przerysowane i zademonstrowane podczas końcowych obrad.

W trakcie omawiania tych map wyłoniło się wiele kwestii ogólnych, które musi uwzględnić i rozwiązać instrukcja kartograficzna, np. sprawa komentarzy, stosunek legendy do komentarzy, ich wygląd i zawartość, sprawa podstawowych kolorów i znaków stosowanych przy sporządzaniu map, sprawa podkładu, zagadnienie tytułu i legendy /ich rozmieszczenie na mapach/ i wreszcie sprawa, której poświęcono stosunkowo najwięcej czasu, mianowicie zagadnienie pisowni /transkrypcji/ stosowanej w legendzie na mapie.

Na podstawie wspólnych doświadczeń kartograficznych wypracowano w czasie trwania Konferencji w Jadwisinie pierwszą wstępną wersję instrukcji kartograficznej do "Atlasu", która w toku dalszych prac będzie rozszerzana i uzupełniana.

Podczas jednodniowej przerwy w obradach sekcyjnych /niedziela/ uczestnicy Konferencji wzięli udział w całodziennym wycieczce, która była integralną częścią Konferencji: zwiedzono Bibliotekę Powiatową w Pułtusku oraz Muzeum Skansenowskie w Nowogrodzie. Słuchano kurpiowskich pieśni, oglądano powstawanie słynnych kurpiowskich wycinanek. W Łomży uczestnicy Konferencji wzięli udział w posiedzeniu miejscowego oddziału Towarzystwa Kultury Języka, któremu przewodniczy p. Helena Czernek.

W czasie posiedzenia wygłoszone zostały dwa referaty: prof. W. Doroszewskiego pt. "Językoznawstwo jako nauka społeczno-pedagogiczna" oraz dr B. Falińskiej pt. "O badaniach gwaroznawczych na Mazowszu". W trakcie spotkania członków łomżyńskiego Towarzystwa Kultury Języka z twórcami przyszłego "Ogólnosłowiańskiego Atlasu Lingwistycznego" p. Jadwiga Chętnikowa - kierownik Muzeum Skansenowskiego w Nowogrodzie - przekazała na ręce prof. W. Doroszewskiego - jako prezesa Towarzystwa - nie publikowane dotychczas zapisy gwarowe z Kurpiowszczyzny, zebrane przez jej nieżyjącego już męża - Adama Chętnika, zasłużonego badacza i znawcy regionu kurpiowskiego.

Prace konferencyjne zakończyło dwudniowe posiedzenie plenarne, na którym podsumowano wyniki działalności obu wyżej wymienionych sekcji oraz ustalono plan pracy Komisji "Ogólnosłowiańskiego Atlasu Lingwistycznego" na najbliższą przyszłość. Praca ta będzie przebiegała dwukierunkowo: z jednej strony, kontynuowane będzie gromadzenie materiału gwarowego, aby zakończyć całkowicie badania do r. 1973. Komisja postanowiła uczcić VII Międzynarodowy Kongres Słowistów, który odbędzie się w Warszawie w 1973 r., skompletowaniem olbrzymiej kartoteki gwarowej zawierającej porównywalny materiał z ponad 800 punktów terenowych na obszarze Słowiańszczyzny. /W tej liczbie mieszczą się też nieliczne wsie słowiańskie położone na terenie narodów niesłowiańskich, np. Rumunii, Węgier, Włoch itp./ Z drugiej strony, prowadzone będą rozpoczęte prace kartograficzne w takim zakresie, w jakim pozwolą na to zebrane już materiały oraz kadry pracownicze zajmujące się tymi zagadnieniami.

Prace kartograficzne /prowadzone paralelnie z gromadzeniem materiału/ skupią się na przygotowaniu próbnego zeszytu "Atlasu", który zostanie zaprezentowany na VII Międzynarodowym Kongresie Słowistów w Warszawie w 1973 r. W związku z tym zaproponowano stworzenie kolegium redakcyjnego przyszłego "Atlasu", które składać się będzie w zasadzie z dotychczasowych członków kolegium redakcyjnego Kwestionariusza / Вопросы Общесловянского Лингвистического Атласа, Москва 1965 / oraz innych wybitnych specjalistów z zakresu slawistyki. Kolegium takie liczyłoby około dwudziestu dwu osób. Komisja stwierdziła, że prace nad "Atlasem" weszły już w takie stadium, które wymaga stworzenia specjalnych pracowni przy poszczególnych instytutach

Akademii Nauk lub uniwersytetach w krajach uczestniczących w tym przedsięwzięciu. W związku z tym Komisja zgłosiła do sekretariatu Międzynarodowego Komitetu Słowistów wniosek, aby na XII plenarnym posiedzeniu Komitetu, które ma się odbyć we wrześniu r.b. w Helsinkach, zaproponowano zwrócenie się - w imieniu Międzynarodowego Komitetu Słowistów - do prezydiów poszczególnych akademii nauk lub uniwersytetów z prośbą o włączenie prac nad "Ogólnosłowiańskim Atlasem Lingwistycznym" na stałe do ich wiodących planów naukowych oraz o wydzielenie odrębnych grup pracowników naukowych, które zajmą się w sposób systematyczny i ciągły przygotowaniem "Atlasu" do druku.

Przed zakończeniem Konferencji wytypowano /na podstawie kwestionariusza/ pewną liczbę zagadnień językowych, z których każde reprezentowane jest całym szeregiem pozycji wyrazowych. Materiał gwarowy z zakresu tych zagadnień, wstępnie opracowany przez poszczególne sekcje narodowe, będzie przedmiotem pracy na najbliższym zebraniu grupy roboczej w Moskwie /styczeń 1971 r./; na jego podstawie wykonane zostaną zespołowo pierwsze próbne mapy syntetyczne. Wyniki prac kartograficznych będą przedstawione na następnej Międzynarodowej Konferencji Komisji "Ogólnosłowiańskiego Atlasu Lingwistycznego" w r. 1974 w Jugosławii.

Konferencja "Ogólnosłowiańskiego Atlasu Lingwistycznego" w Jadwisinie, jak stwierdził w swym podsumowaniu przewodniczący Komisji - prof. R.I. Awanesow, podobnie jak konferencja odbyta w r. 1963 w Dusznikach, stała się momentem przełomowym, zapoczątkowała nowy, niezmiernie ważny etap pracy, jakim jest zagadnienie ekspozycji kartograficznej zebranego materiału gwarowego. /Pierwszy etap pracy, obejmujący przygotowanie założeń "Atlasu", ułożenie jednolitego programu badań w postaci specjalnego kwestionariusza, opracowanie transkrypcji fonetycznej, siatki punktów itp., został w zasadzie ukończony do r. 1963 i przedstawiony na V Międzynarodowym Kongresie Słowistów w Sofii w 1963 r./

Był to znów duży krok naprzód wiodący ku zasadniczemu celowi, jakim jest wydanie "Ogólnosłowiańskiego Atlasu Lingwistycznego". Atlas ten podsumuje dotychczasową wiedzę z zakresu porównawczej dialektologii słowiańskiej i utrwali obecny stan

zróznicowania gwarowego Słowiańszczyzny, które prawdopodobnie już w niedalekiej przyszłości rozplynie się w morzu języków literackich. Stworzy on również możliwości dalszych badań i pracowań monograficznych wielu zagadnień językowych na tle porównawczym. Będzie też przydatny dla wielu dyscyplin naukowych poza językoznawstwem.

Obszerne sprawozdanie z Konferencji ukaże się w powakacyjnym numerze "Pamiętnika Językowego".

Dr Anna Basara
Zakład Językoznawstwa

KRONIKA NAUKOWA INSTYTUTU BADAŃ LITERACKICH

POSIEDZENIA RADY NAUKOWEJ

W dniu 5 maja 1970 r.

Po przyjęciu protokołu z posiedzenia Rady Naukowej w dniu 23 stycznia 1970 r. przeprowadzono kolokwium habilitacyjne dr Teresy Michałowskiej, a następnie nadano stopnie doktora nauk humanistycznych: mgr mgr Danucie Danek, Andrzejowi Goreniewi, Hannie Małgowskiej, Marcie Piwińskiej i Marii Wantowskiej. Na tymże posiedzeniu powołano na stanowiska adiunkta: dr dr Jana Józefa Lipskiego, Hannę Kirchner, Zofię Stamirowską, Terese Gołębiowską, Hannę Filipkowską oraz Alinę Ścieborę, a na stanowiska asystenta: mgr mgr Barbarę Pizło, Zofię Wanicową, Ewę Deptuchową, Krystynę Kowalik i Bożenę Mostowską. Na stanowisko samodzielnego pracownika naukowego powołano dr hab. Marię Karpluk.

Komisja Nagrody im. T. Mikulskiego za rok 1969, działająca w składzie: dr hab. Zofia Stefanowska /przewodnicząca/, dr hab. Wanda Roszkowska i dr hab. Edmund Jankowski /członkowie/, zgłosiła do nagrody książkę dra hab. Michała Głowińskiego pt. "Powieść młodopolska. Studium z poetyki historycznej". Rada Naukowa wnioszek ten przyjęła jednogłośnie.

W dalszym ciągu posiedzenia Rady przeprowadzono dyskusję nad projektem zwołania Zjazdu Polonistów. Propozycję zorganizowania